

351074 "351074 Binnenklimaat en Energieprestatie"**Verslag 2022-01 dd 2022-05-11**

Document type: Meeting report

Datum van document: 2022-05-27

Reactie NL: INFO

Opmerking secretaris: -

E-mailadres secretariaat: katrien.volleman@nen.nl

Commissie webadres: <https://isolutions.iso.org/ecom/livelink/open/34189466>

VERSLAG

DOCUMENTNUMMER
N0380

DATUM
2022-05-27

PAGINA
1/9

COMMISSIE
351074 'Klimaatbeheersing
in gebouwen'

DOCUMENTNUMMER
N0380

SECRETARIS
Katrien Volleman

DATUM
2022-05-27

VERGADERINGNUMMER
2022-01

AANVANG
15.00 uur

EINDTIJD
17.00 uur

VERGADERDATUM
2022-05-11

PLAATS
Zoom meeting

Presentielijst

Naam	Functie/ bedrijf	Aanwezigheid
Erik van Heuveln	Voorzitter, Breman	Aanwezig
Albert Koedam	Aedes	Aanwezig
Frans de Heij	Energie Nederland	Afgemeld
Jina Bhagwandas	Energie Nederland	Aanwezig
John Tsoutsanis	RVB	Afgemeld
Fred Vos	Techniek Nederland	Aanwezig
Harm Valk	Nieman B.V., Vz'er NsC 35107426, (tevens vicevoorzitter)	Aanwezig
Harry Nieman	NL Ingenieurs	Aanwezig
Jaap Hogeling	ISSO	Aanwezig
Philippe van der Beesen	RVO	Afgemeld
Miranda Groot – Zwaaftink	NVKL	Afwezig
Kees van der Linden	AaCee, Vz'er NsC 35107404	Aanwezig
Marleen Spiekman	TNO	Aanwezig
Marco Hofman	ISSO	Aanwezig
Nelleke Nelis	Makingspace	Afwezig
Roberto Traversari	TNO	Aanwezig
Wim Plokker	VABI	Afgemeld
André Meester	NII	Aanwezig
Remi Hompe	Binnenklimaat NL	Aanwezig
Ivo van Rooy	MWA	Afgemeld

Max Drath	Bouwend NL	Aanwezig
Walid Atmar	NVI	Aanwezig
Vicky van Egmond	NVTB	Aanwezig
Jan Verdonck	Jaga, Vz'er NsC 35107407	Aanwezig
Farah Belahcen	NEN	Afgemeld
Katrien Volleman	NEN	Aanwezig

1 Opening en goedkeuring van de agenda

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom.

Jina Bhagwandass neemt voor het eerst deel namens Energie NL. Er vindt een korte voorstelronde plaats.

2 Vaststelling agenda (N0376)

De agenda wordt zonder wijzigingen vastgesteld.

3 Mededelingen en ingekomen stukken

A. Afmeldingen

Er zijn afmeldingen ontvangen van John Tsoutsanis, Philippe van der Beesen, Wim Plokker, Ivo van Rooy en Farah Belahcen.

B. Overdracht voorzitterschap

Van Heuveln ligt toe dat hij bij het NEN secretariaat heeft aangegeven zijn rol als voorzitter van de normcommissie over te willen dragen. Vanwege zijn werkzaamheden kan hij niet de tijd vrij maken die hij zou willen. Hij is blij dat Meester de rol van interim-voorzitter op zich wil nemen. Het voorstel is om Meester aan te stellen als interim-voorzitter. De voordracht zal worden voorgelegd aan de Beleidscommissie Bouw die de interim-voorzitter zal benoemen.

Vanuit Binnenklimaat NL, NVI en NVKL uit Hompe bezwaar tegen het gelopen proces. In het geval de voorzitter opstapt dient de vicevoorzitter de rol over te nemen, totdat een nieuwe voorzitter is gevonden. Vervolgens moet de voorzitter benoemd worden door de Beleidscommissie Bouw. Het is juridisch niet mogelijk om zo maar een interim-voorzitter aan te wijzen.

Volleman reageert dat NEN de vicevoorzitter gevraagd heeft de rol van interim-voorzitter te vervullen. De vicevoorzitter heeft aangegeven deze rol liever niet te vervullen, aangezien hij zojuist aangesteld is als interim-voorzitter van de Programmaraad Stelsel EPG. Bovendien is hij reeds voorzitter van de Projectgroep NTA 8800 en de normsubcommissie EPB en Verwarming. Het leek daarom zowel de vicevoorzitter als NEN niet gepast om hem ook het waarnemend voorzitterschap van de normcommissie te laten vervullen.

Valk beaamt dit.

Om die reden is NEN op zoek gegaan naar een interim-voorzitter. De voordracht zal worden voorgelegd aan de Beleidscommissie Bouw.

Verdonck wil graag de procedures gevolgd zien en ondersteunt Hompe.

Hompe geeft aan dat namens NVI, BKN en NVKL een brief naar de Beleidscommissie Bouw gestuurd zal worden, waarin ze aangeven het oneens te zijn met de procedure.

Hogeling en Van der Linden ondersteunen de voordracht van de interim-voorzitter en de procedure, zoals door NEN geschetst.

C. Publicatie NPR 2068

Enige tijd geleden heeft de normcommissie schriftelijk ingestemd met de publicatie van NPR 2068. Momenteel wordt daar de laatste hand aan gelegd. Verwacht wordt dat de NPR binnenkort wordt gepubliceerd.

Door de rapporteur wordt daarnaast ook gewerkt aan het in lijn brengen van de inhoud van NTA 8800 met NPR 2068.

D. Brief aan de normcommissie (Buva et al.)

Verdonck ligt de brief toe als medeondertekenaar. De brief is gestuurd namens een negental partijen die destijds bezwaar hebben aangetekend tegen de publicatie van de herziene NEN 1087. De insteek van de brief is om te zoeken naar oplossingen. Deze zijn mogelijk, ook op korte termijn. Daarnaast merkt hij op het jammer te vinden dat de bezwaren niet gedeeld zijn met de stukken voor deze vergadering.

Volleman reageert dat de bezwaren destijds tijdens de bezwaarprocedure gedeeld zijn met de normcommissie. In deze vergadering is er voor gekozen om eerst met elkaar het gesprek aan te gaan of er interesse en energie is om een vervolg te geven aan de herziening. Vervolgens zal naar de inhoud gekeken worden. Als er behoefte is om een vervolg te geven aan de herziening dan wordt alle benodigde informatie daarvoor gedeeld.

Koedam herinnert zich dat er meer partijen waren die destijds bezwaar hebben aangetekend en vraagt zich af of er één of twee ontbreken.

Hompe bevestigt dat Peutz geen medeondertekenaar is van de brief.

4 Verslag vergadering 25 november 2021

A. Verslag 25 november 2021 (N0369)

Het verslag van de vorige vergadering wordt zonder wijzigingen vastgesteld.

- B. Stand van zaken Actiepuntenlijst (N0377)
Zie hiervoor de separate actiepuntenlijst.

- C. Besluitenlijst (N0371)
Zie hiervoor de separate besluitenlijst.

5 Vervolgmogelijkheden herziening NEN 1087

- A. Sluiten bezwaarprocedure door BC Bouw

In de vergadering van deze normcommissie in november hebben drie afgevaardigden van de Beleidscommissie een toelichting gegeven op het besluit om de herziene NEN 1087 niet te publiceren. Volleman ligt toe dat hierop volgend de Beleidscommissie het dossier heeft gesloten en in de brief aangeeft dat het mandaat nu weer bij de normcommissie wordt gelegd om te bezien of en zo ja, hoe er een vervolg gegeven kan worden aan de herziening. Dit vormt de aanleiding voor deze vergadering.

- B. Doel van de bespreking

Van Heuveln staat stil bij de doelstelling van de vergadering. Er is geen voorgenomen route of, en hoe, verder te gaan met de herziening van NEN 1087. Het is van groot belang om het er eerst over te hebben wat de gevoelens en intenties van iedereen zijn. Het is een open gesprek. De inhoud van de presentatie geeft input, maar ligt geenszins vast. Aan het eind van deze vergadering kan hopelijk worden vastgesteld of er voldoende behoefte en energie is onder de leden om de herziening te vervolgen.

- C. Grondhouding t.a.v. de vergadering

- D. Terugkoppeling gesprek BZK

Koedam geeft aan dat hij de rol van BZK van belang vindt in deze discussie en dat hij hier nog niet geheel duidelijkheid over heeft.

Meester ligt toe dat BZK een bepalingmethode wil voor nieuwbouw die aansluit op de Bouwbesluiten uit 2012. Nieuwbouw en bestaande bouwen hoeven wat hen betreft niet samengevoegd te worden. Tegelijkertijd vindt BZK het randvoorwaardendocument uit 2017 nog steeds relevant. Dit beschrijft echter meer dan enkel de bepalingmethode voor nieuwbouw die voldoet aan de Bouwbesluiten uit 2012. Hier lijkt dus wat ruis op de lijn te zitten.

Er is daarom met elkaar vastgesteld dat het essentieel is om de uitgangspunten opnieuw tegen het licht te houden en met elkaar af te spreken.

Ook is BZK gevraagd om meer input en duidelijk op papier te zetten waar zij behoefte aan heeft. Daarop heeft BZK aangegeven dat de NC hiervoor aan zet is. De NC mag bepalen of ze door wil gaan, hoe ze door wil gaan en zo ja, met welk ambitieniveau. Dit voorstel kan vervolgens worden voorgelegd aan BZK.

Hompe geeft aan dat Binnenklimaat NL veel geld heeft gestoken in de herziening en teleurgesteld is in de uitkomsten. Ze kijkt wel naar de eigen rol,

want er is vanuit hun leden bezwaar aangetekend. De afgelopen maanden is gekeken hoe er verder gegaan kan worden. Binnenklimaat NL heeft begin dit jaar een drietal sessies georganiseerd met de leden waarin consensus bereikt is over NEN 1087. Uit de analyse blijkt dat het haalbaar moet zijn om het traject voort te kunnen zetten. Het samenvoegen van nieuwbouw en bestaande bouw is het grootste knelpunt. Binnenklimaat NL wil graag een regierol in een vervolg. Zij denken dat het mogelijk is dat er op basis van de herziene NEN 1087:2020 binnen een half jaar een nieuwe norm kan liggen.

Nieman merkt op dat het gebruik van ventilatievoorzieningen erg tegenvalt ten op zichten van de verwachtingen. Hij vindt het belangrijk om goed te onderzoeken wat gebruikers van woningen nu vinden van hun ventilatiesysteem. Er wordt hier met name gekeken naar de belangen, maar de gebruikers lijken buiten beschouwing te blijven. Als er een nieuwe norm komt dan moet die geënt zijn op het gebruik van bewoners. Nieman heeft voldoende interesse en energie om een vervolg te geven aan de herziening.

Drath sluit zich aan bij hetgeen gezegd door Nieman. Bouwend NL heeft nog steeds belang bij een vervolg en wil hier graag aan meewerken.

Verdonck wil ook graag verder. Zijn mening is dat bestaande bouw en nieuwbouw van elkaar los getrokken moeten worden. Hij spreekt hierbij zowel namens de bezwaarmakers als namens de NsC Ventilatie.

Van der Linden is ook nog enthousiast, maar vraagt zich af waar inhoudelijk de pijnpunten ook alweer zaten. Hij heeft behoefte aan een kort overzicht hiervan.

Atmar spreekt namens de NVI dat zij voldoende energie en interesse hebben om mee te werken aan een vervolg. Verder raadt hij NEN aan in gesprek te gaan met Binnenklimaat NL, aangezien het Binnenklimaat NL uiteindelijk wel gelukt is consensus te bereiken.

Vos wil graag aangehaakt blijven en bijdragen aan een vervolg. Hij heeft ook een aantal suggesties op de mail gezet aan NEN. Deze kunnen als input dienen voor een mogelijk vervolg.

Hofman geeft aan geen verwachtingen te hebben. Hij heeft ontzettend veel geleerd van dit traject. Hij wil zichzelf aanbieden om vanaf de zijlijn mee te denken in een vervolgtraject en raadt aan een risicoanalyse op te stellen. Er moet heel duidelijk een onderscheid gemaakt worden tussen de publieke eisen en de privaatrechtelijke wensen.

Valk vindt het noodzakelijk om de bepalingsmethode tegen het licht te houden. Hij denkt dat er inhoudelijk nog wel een aantal zaken zijn die tot discussie

kunnen leiden. Hij noemt de norm voor daglicht als voorbeeld. Dit betreft een herziening van een aangewezen norm. Tijdens de herziening is de bouwregelgeving echter volledig losgelaten. Vervolgens is met BZK in gesprek te gaan over de Bouwbesluiten en heeft BZK aangegeven welke onderdelen van de norm ze wel publiekrechtelijk wil aanwijzen en welke niet. Hij wil constructief meewerken aan een vervolg. Wel meer vanaf de zijkant.

Koedam onderschrijft het belang van een goede norm voor ventilatie. Hij heeft uit het vorige traject geleerd dat heel veel staat of valt met goed verwachtingsmanagement. Een uitgangspuntennotitie is hierin essentieel, naast een risicoanalyse. Als hierover duidelijke afspraken zijn gemaakt dan wil hij graag bijdragen aan het vervolg.

Hogeling sluit zich aan bij hetgeen Koedam, Valk en Hofman hebben gezegd. Hij wijst op de internationale kennis en normering die input kunnen bieden voor het vervolgtraject.

Spiekman staat positief tegenover een vervolg, wel met alle mitsen en maren en aandacht voor hetgeen geleerd is van het voorgaande traject. Ze sluit zich ook aan bij wat Nieman opmerkte dat de prestaties van het systeem belangrijk zijn, wellicht als vervolgstap, kijkend naar de rol van gebruikers.

Traversari maakt zich zorgen over hetgeen Koedam en Valk opmerkten. Er moet heel scherp geformuleerd worden wat de behoefte is. Hij is erg benieuwd naar de analyse van Binnenklimaat NL die stelt dat ze consensus hebben bereikt.

Koedam benadrukt de behoefte om een pas op de plaats te maken. Uiteraard dient de analyse van Binnenklimaat NL bekeken te worden, maar hij raadt aan niet te snel over te gaan tot een aanpak, hoe aantrekkelijk dit ook lijkt, maar benadrukt het belang van goede afspraken over de uitgangspunten.

Meester meldt dat ook hij positief staat tegenover een vervolg en merkt op dat er reeds gewerkt wordt aan een visiedocument over de ambities ten aanzien van ventilatie. Dit is een mooie basis om te inventariseren waar de behoeften en wensen liggen.

B101

Onder voorbehoud van instemming door de leden die niet in de vergadering aanwezig konden zijn, besluit de normcommissie dat er voldoende enthousiasme en behoefte is om een vervolg te geven aan de herziening van NEN 1087.

A22-01

Volleman vraagt de partijen die niet aanwezig konden zijn in de vergadering in te stemmen met het voorgenomen besluit van de normcommissie om een vervolg te geven aan NEN 1087.

Noot secretaris: ook de leden die niet aanwezig waren hebben ingestemd. De normcommissie besluit hiermee op basis van consensus een vervolg te geven aan de herziening van NEN 1087.

E. Bespreking mogelijkheden voor vervolg

Vos geeft aan dat het belang van de gebruiker centraal te willen stellen. De norm moet, desnoods in een informatief deel, meer kenmerken van ventilatiesystemen benoemen en de mogelijkheid bieden die met elkaar te vergelijken.

Ook Hogeling vindt het belangrijk dat de norm gericht moet zijn op de gebouwgebruiker. Als er een goede norm is voor gebruikers dan ziet hij niet in waarom het niet aangewezen moet kunnen worden in de bouwregelgeving, in vergelijking met de norm omtrent daglicht, waarnaar Valk eerder verwees.

Traversari geeft aan dat een methodiek opgesteld moet worden waarmee de prestaties in kaart worden gebracht. Het waardeoordeel over deze prestaties is aan anderen.

Atmar vindt het nobel van Hofman en Valk dat ze aangeven hun ervaring en kennis te willen delen. Hij stelt voor om een externe projectbegeleider te zoeken en pleit ervoor de input van Binnenklimaat NL mee te nemen.

Hompe sluit zich aan bij Atmar. Hij is van mening dat een onafhankelijk procesbegeleider essentieel is. Binnenklimaat NL wil graag de regie nemen in het vervolgproces. Dat is ook een randvoorwaarde voor BKN. Daaronder verstaan ze een voorzitterschap van de werkgroep of projectleiderschap.

Voor het creëren van voldoende draagvlak ziet Koedam liever niet dat de regie bij één bepaalde branche komt te liggen. Onafhankelijke aansturing is essentieel.

Hofman onderschrijft hetgeen Koedam inbrengt. Eerst moet helder zijn wat de wensen en behoeften zijn. Daarna een onafhankelijke projectbegeleider aantrekken op basis van die uitgangspunten. Hij geeft er geen voorkeur aan om Binnenklimaat NL of wat voor branche dan ook de regie te geven.

Verdonck reageert dat er moeten personen zijn die het proces begeleiden en personen die de inhoud ingaan. Deze twee moeten uit elkaar getrokken worden. Hij is ook geen voorstander van een voorzitter vanuit de industrie, maar er zijn genoeg personen die onafhankelijk kunnen zijn. Hij pleit ervoor de regierol en de voorzittersrol te scheiden.

Van Heuveln vraagt aan Hompe of hij het goed begrijpt dat Binnenklimaat NL niet betrokken wil zijn bij een vervolg wanneer zij geen regierol krijgen.

Hompe reageert dat ze dan wel intern te raden zullen gaan. Er is weinig vertrouwen in NEN en het proces, dus hij wil dit wel als voorwaarde meegeven. Van Heuveln vraagt de leden kenbaar te maken wie er betrokken willen zijn bij het opstellen van een uitgangspuntendocument.

Nieman en Drath melden zich hiervoor aan.

Verder wordt besproken wat er in het uitgangspuntendocument moet komen te staan.

Verdonck pleit ervoor om zaken niet groter te maken dan ze zijn. NEN 1087:2020 moet op een aantal punten aangepast worden, maar hij is van mening dat hierover vrij snel consensus bereikt kan worden, zoals reeds het geval is binnen Binnenklimaat NL.

Meester merkt op dat de visie op ventilatie reeds aanknopingspunten biedt voor het uitgangspuntendocument. Dit is opgesteld door leden van deze NC en de NsC Ventilatie gezamenlijk. Met bescheiden aanpassingen van NEN 1087:2020 kan de norm uiteindelijk wellicht nog wel gepubliceerd worden, maar dat is niet waarmee er wat hem betreft zou moeten worden begonnen. Hiermee wordt volgens Meester geen recht gedaan aan het werk dat in het visiedocument is gestoken.

Hofman geeft aan dat er een norm is ontwikkeld, er is besloten om die niet te publiceren. Hij hoort verschillende zaken voorbij komen:

- Een norm die voldoet aan het Bouwbesluit. Als dat het uitgangspunt is kan het heel klein gemaakt worden en wellicht makkelijk iets gepubliceerd worden. Maar is dat wat de normcommissie wil?
- Een norm met een hoger ambitieniveau. Waarin mogelijk aanvullende zaken opgenomen worden die verder gaan dan de eisen uit het Bouwbesluit 2021. Dit kan wellicht gefaseerd worden ontwikkeld.

Meester suggereert dat ook de route gekozen kan worden om eerst de norm te maken met een hoger ambitieniveau en dan vervolgens kijken naar wat er in overeenstemming met BZK aangewezen kan worden publiekrechtelijk.

F. Vervolgafspraken

A22-02

Volleman stuurt een email rond aan de leden waarin ze worden gevraagd te reageren wanneer zij willen deelnemen aan een werkgroep die een voorstel zal uitwerken voor een uitgangspuntendocument. Hiervoor zal NEN trachten nog voor de zomer een vergadering te beleggen. Dit uitgangspuntendocument zal vervolgens worden besproken in de normcommissie.

6 Volgende vergaderingen

A22-03

NEN stuurt een Doodle rond voor het inplannen van de volgende vergaderingen.

7 Rondvraag en sluiting

Er zijn geen vragen voor de rondvraag.

8. Afscheid voorzitter

Volleman dankt Van Heuveln voor zijn inzet als voorzitter van deze normcommissie en de prettige samenwerking.

Ook de andere leden danken hem en wensen hem veel succes bij zijn werkzaamheden.